

TA-NEHISI
COATES

KDO
TANČÍ
S VODOU

HOST

NEW YORK
TIMES
BESTSELLER

The Water Dancer

Copyright © 2019 by BCP Literary, Inc.

This translation published by arrangement with
One World, an imprint of Random House,
a division of Penguin Random House LLC

Cover design by Greg Mollica

Cover art © Calida Rawles, 2019

Translation © Lenka Kapsová, 2021

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2021
(elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-0711-5 (PDF)

ISBN 978-80-275-0712-2 (ePUB)

ISBN 978-80-275-0713-9 (MobiPocket)

Věnováno Chaně

I.

*Mým úkolem bylo vyprávět příběh otroka.
Příběh pána si o vyprávění nikdy neříkal.*

FREDERICK DOUGLASS

1

Nemohl jsem ji spatřit nikde jinde než na tom kamenném mostě, kde tančila obklopená přízračně modrým světlem. Právě tudy ji totiž museli odvádět, když jsem byl malý kluk, tenkrát, když byla Virginie ještě cihlově ruměná a rudě tepala životem. Přestože se přes řeku Goose klenuly i další mosty, vedli ji spoutanou právě přes tenhle — směřoval totiž k silnici, jež se klikatila v údolí mezi zelenými kopci, stáčela se jedním směrem a tím směrem byl jih.

Odjakživa jsem se tomu mostu vyhýbal, protože byl pošpiněný vzpomínkou na všechny matky, strýce a bratrance, které odvedli do Natchezu. Když však dnes chápu úžasnou moc paměti a vím, že dokáže otevřít modré dveře vedoucí z jednoho světa do druhého, že nás může přenést z hor na louky nebo ze zelených lesů na zasněžená pole, když vím, že paměť umí ohýbat zem jako plátno, a když mi došlo už i to, že jsem vzpomínku na ni zatlačil do nejzazšího koutku své mysli, že jsem zároveň zapomněl i nezapomněl, tak je mi zcela jasné, že tenhle příběh, příběh Vedení, nemohl začít nikde jinde než na tom neuvěřitelném mostě, na hranici mezi zemí živých a zemí ztracených.

Žena kráčela po mostě a na hliněnou nádobu, kterou nesla na hlavě, prsty vyťukávala rytmus tance džuba. Zdola od řeky stoupala hustá mlha a ovíjela se jí kolem pat, dusala jimi po dláždění s takovou vervou, až hlasitě chrastil náhrdelník z mušlí, který měla zavěšený na krku. Hliněná nádoba se při tom ani nepohnula, vypadala téměř jako součást jí samé, takže i když žena při tanci zvedala kolena a občas se příkrčila nebo naklonila, i když zvedla

nebo rozpráhla ruce, nádoba jí pořád seděla na hlavě jako koruna. A jakmile jsem ten neuvěřitelný úkaz spatřil, pochopil jsem, že ta žena zahalená přízračným modrým světlem a vyťukávající rytmus džuba je moje matka.

Nikdo jiný ji neviděl — ani Maynard, který právě seděl na zadním sedadle nového kočáru, ani ta nastrojená kurvička, co ho obluzovala svými půvaby. Nejdivnější bylo, že ji neviděl ani kůň, ačkoliv právě koně prý dokážou vnímat bytosti, které k nám čas od času zabloudí z jiných světů. Ne, viděl jsem ji z kozlíku kočáru jen já a vy-
padala přesně tak, jak mi ji popisovali, když líčili, jak za starých časů vždycky skočila do kruhu všech příbuzných spolu s tetou Emmou, mladým Pé, Honasem a strejdou Johnem a všichni začali tleskat, bušit se do hrudi, plácát do kolen, povzbuzovali ji k co nejvyššímu tempu, až nakonec dusala po hliněné podlaze tak energicky, jako by se patami snažila rozdrtit nějakou plazící se havěť. Poklesla v bocích, předklonila se a pak se celá přetočila, přičemž se jí pokrčená kolena otočila souběžně s rukama — a celou tu dobu udržela hliněnou nádobu na hlavě. Moje maminka byla nejlepší tanečnice v Lockless, aspoň to lidé vždycky tvrdili, a já jsem si to pamatoval nejen proto, že jsem po ní tohle nadání nezdědil, ale hlavně díky tomu, že právě tancem upoutala mého otce, a tím vlastně způsobila, že jsem přišel na svět. Pamatoval jsem si to koneckonců i proto, že jsem dokázal udržet v paměti úplně všechno, tedy až na jedinou věc: nepamatoval jsem se na ni.

Byl právě podzim a na Jihu tak jako každým rokem právě vypukla sezona koňských dostihů. Ten den se výborně umístil Maynardův plnokrevník, kterému nikdo nedával moc šancí, a Maynard věřil, že si tím konečně vydobude uznání mezi virginskou Smetánkou, po němž tak bažil. Trůnil na zadním sedadle kočáru, zešíroka se usmíval a objížděl hlavní náměstí, jenže příslušníci Smetánky po něm jen loupali očima a dál bafali z doutníků. Nikdo mu neztleskal. Dál pro ně byl tím, čím pro ně byl odjakživa: byl to šašek Maynard, mrzák Maynard, blázen Maynard, zkažené jablko, které

padlo hodně daleko od stromu. Můj bratr zuřil a poručil mi, ať ho zavezu ke starému domu na kraji Starfallu, kde si na noc zaplatil kurvičku. Nenapadlo ho nic lepšího než si ji odvézt do hlavního rodinného sídla v Lockless, ovšem pak ho — což se nám mělo stát osudným — přepadl pocit hanby a nařídil mi, abych ho nenápadně vyvezl z města ven. Jeli jsme po Dumb Silk Road až ke staré silnici, která nás dovedla zpátky ke břehu řeky Goose.

Vytrvale pršelo, kočíroval jsem koně a z krempy klobouku mi kapala na stehna ledová voda a máčela mi kalhoty. Slyšel jsem Maynarda, jak vzadu na to děvče vytahuje celý arzenál svůdcovských triků a chvástá se výkonností svých mužských partií. Poháněl jsem koně do klusu, protože jsem si nepřál nic jiného než být už doma a neslyšet Maynardův hlas, ačkoliv jsem věděl, že v tomhle životě mu neuniknu. Že se ho nezbovím, toho Maynarda, který mě držel na řetězu, svého bratra, kterého udělali mým pánem. Ze všech sil jsem se snažil neposlouchat, hledal jsem něco, k čemu bych stočil pozornost — zkoušel jsem si vybavit, jak jsme v dětství loupali kukuřici nebo hráli na slepou bábu. Vzpomínám si, že se mi to vůbec nedařilo; místo toho mě najednou obklopilo ticho, které vymazalo nejen Maynardův hlas, ale i veškeré šelesty okolního světa. A v tom okamžiku se mi v hlavě otevřela jakási průrva, kde se mi ve vzpomínkách zjevili naši ztracení — viděl jsem muže, jak bdí o novoroční noci, ženy, co naposledy obcházejí svůj jabloňový sad, staré panny, které svěřují své zahrádky do péče jiným, a stárnoucí strejce, jak proklínají pánův dům v Lockless. Zástupy ztracených, kteří byli převedeni přes ten zlověstný most, zástupy ztělesněné mou tančící matkou.

Škubl jsem otěžemi, ale příliš pozdě. Plnou rychlostí jsme vjeli přímo doprostřed a to, co se stalo potom, navždy otráslou mou představou o běhu světa. Jenže co naplat, byl jsem tam a viděl to na vlastní oči — a od té doby jsem zažil spoustu dalších věcí, které mi ukázaly, jak omezené jsou hranice lidského poznání a kolik toho ještě leží za nimi.

Silnice za koly kočáru se vytratila, celý most se zhroutil a na vteřinu jsem měl pocit, že se na tom namodralém světle — nebo snad v něm — vznáším. Zalilo mě teplo a na ten hřejivý pocit si vzpomínám díky tomu, že zmizel stejně rychle, jako se objevil, a já jsem se ocitl ve vodě. Vznášel jsem se v ní, nořil se do ní a ještě teď, když vám to vyprávím, mám pocit, že mě znovu obklopuje štiplavě ledová voda řeky Goose, že mi vtéká do útrob a že cítím palčivou bolest, kterou zažívají jen ti, kdo se topí.

Pocit topícího se člověka se nedá k ničemu připodobnit. Není to jen mučivá bolest, ale i úžas nad neobvyklostí toho prožitku. Ten, kdo se topí, je přesvědčen, že někde kolem musí být vzduch, protože vzduch je přece k dispozici neustále, a naléhavá potřeba nadechnout se je natolik instinktivní, že je zapotřebí obrovského úsilí, aby člověk to nutkání potlačil. Kdybych byl z toho mostu skočil, za svou situaci bych si mohl sám. Kdybych byl přepadl přes okraj, chápal bych to, protože to bylo aspoň trochu představitelné. Jenže ono to spíš bylo tak, jako by mě někdo prostrčil oknem a já se ocitl přímo na říčním dně. Nepředcházel tomu sebemenší varovný náznak. Pořád jsem se snažil nadechnout, vzpomínám si, že jsem se pokoušel křičet, že jsem volal po vzduchu, a ještě zřetelněji si vzpomínám na trýznivou bolest, která mi přišla v odpověď. Tou odpovědí byla voda, která se do mě nahrnula. Začal jsem se dávit, což mělo za následek jen další příval vody do mých útrob.

Nějak se mi však podařilo zkrotit myšlenky a pochopil jsem, že když sebou budu zmítat, jedině to urychlí můj konec. Všiml jsem si, že na jedné straně je tma a na druhé světlo, a usoudil jsem, že tma značí hloubku a světlo hladinu. Odrazil jsem se, natáhl ruce ke světlu a tak dlouho jsem kopal nohama, až jsem se konečně za mohutného kašlání a dávení vynořil nad hladinu.

A tak jsem se z temnoty vod vrátil na světlo a před sebou spatřil dioráma světa — bouřkové mraky zavěšené na neviditelných nitích, rudé slunce připíchnuté na obloze a pod ním hory porostlé

trávou. Otočil jsem se ve vodě, abych se podíval na ten kamenný most, a ke svému úžasu jsem zjistil, že je dobrou půl míli daleko ode mě.

Připadalo mi, že most přede mnou doslova utíká, protože mě řeka unášela pryč, a když jsem se pokusil přetočit a plavat šikmo ke břehu, říční proud či snad nějaký neviditelný vír u dna mě unášel pořád dál. Po dívce, kterou si Maynard tak bezhlavě koupil, nebylo nikde ani památky. Brzy jsem však na ni přestal myslet, protože jsem zaslechl Maynarda, jak o sobě dává s velkým řevem vědět, zjevně rozhodnutý opustit tento svět přesně v tom stylu, jakým jím dennodenně procházel. Plul opodál a proud ho unášel stejně jako mě. Zmítal sebou a křičel, na chvílku se dokázal vratce postavit, pak zmizel pod hladinou a za pár vteřin se zase vynořil. Máchal rukama, snažil se udělat pár kroků a celou tu dobu ječel.

„Pomoz mi, Hiram!“

Můj vlastní život v tu chvíli visel na vlásku a někdo jiný se dožadoval pomoci. V minulosti jsem se mnohokrát pokoušel naučit Maynarda plavat a on si mé rady bral k srdci stejně jako všechny ostatní, které od lidí dostával — šly mu jedním uchem tam a druhým ven, pokaždé udělal pár vlašných pokusů a pak začal zahořkle nadávat, když se mu nedařilo. Dnes můžu říct, že ho zabila otrokářská společnost; udělala z něj věčné dítě. Když byl teď vržen do situace, kde otrokářství nemělo žádnou moc, byl mrtvý už v okamžiku, kdy se dotkl vody. Celý život jsem ho chránil, to já jsem si nasazoval dobráckou masku a všemožně se ponižoval — třeba proto, aby ho Charles Lee nezastřelil. Nesčetněkrát jsem ho zachránil před otcovým hněvem, když jsem se za něj přimlouval. To já jsem ho každé ráno oblékal a večer ho ukládal k spánku. A teď jsem to byl já, kdo plul v říčním proudu k smrti unavený na těle i na duši. Zápasil jsem s divokým proudem i se vzpomínkou na ty neuvěřitelné úkazy, které mě dostaly do vody, a najednou jsem se nacházel v situaci, že mám zachraňovat někoho jiného, když jsem neměl dost sil zachránit ani sám sebe.

„Pomoz mi!“ zavřeštěl znovu Maynard a pak dodal: „Prosím!“ Znělo to, jako když žadoní dítě — on ostatně dítětem stále byl. A já jsem si uvědomil, přestože to nebylo zvláště šlechetné a přestože jsem v ledové vodě řeky Goose právě hleděl do očí smrti, že je to poprvé, co jeho tón odráží pravou podstatu našeho vzájemného postavení.

„Prosím!“

„Já nemůžu,“ zakřičel jsem nad vodou. „Mám smrt na jazyku!“ V ten okamžik, kdy jsem hlasitě pojmenoval skutečnost blížící se smrti, mě zaplavily vzpomínky a obklopilo mě totéž namodralé světlo, které jsem předtím viděl na mostě. Vzpomněl jsem si na Lockless a na všechny svoje milované a přímo tam, uprostřed řeky, jsem spatřil Thenu v den velkého praní, starou ženu, jak zdvihá obrovské džbery plné kouřící horké vody a z posledních sil mlátí kapajícími kusy prádla, dokud není úplně vyždímané; měla pak ruce rozedrané do krve. A spatřil jsem Sophii v klobouku a rukavičkách, jak kráčí a tváří se sebejistě, protože tak to od ní vyžadoval její úkol, a jako tolikrát předtím jsem ji pozoroval, jak si přidržuje sukni nad kotníky a zadem kolem domu jde za mužem, který ji držel v okovech. Cítil jsem, jak mi nohy i ruce vypovídají službu, a vytratil se pocit údivu nad záhadnými událostmi, které mě sem vtáhly. Když jsem se zanořil pod vodu tentokrát, necítil jsem palčivou bolest ani nelapal po dechu. Měl jsem pocit beztíže, a jak jsem klesal ke dnu, zároveň jsem stoupal k něčemu novému. Voda jako by se stáhla pryč a já najednou ležel sám v teplé modré kapse, kterou voda obtékala zvenčí. A poznal jsem, že se moje dny konečně naplnily.

Myšlenky mi zalétly ještě do dávnější minulosti, k lidem, které odsud z Virginie odvedli do Natchezu, a přemýšlel jsem, kolik z nich asi doputovalo ještě dál a třeba mě na konci mé pozemské pouti v tom novém světě, k němuž se blížím, pozdraví. A uviděl jsem tetu Emmu, která celá léta pracovala v kuchyni, jak nese podnos plný zázvonek určených pro shromážděné členy Walkerovy

rodiny, a přitom si ani jedinou nemohla vzít pro sebe nebo pro svoji rodinu. Třeba tam bude i moje maminka, pomyslel jsem si a v tom okamžení jsem spatřil její obraz, jak se mi chvěje před očima, tančila v kruhu se džbánem vody na hlavě. A jak jsem vnímal všechny ty příběhy, cítil jsem pokoj, dokonce radost z toho, že stoupám k temnotě, že padám do světla. To namodralé světlo mi totiž přinášelo zvláštní klid, hlubší, než přináší spánek, ba co víc, dávalo pocit svobody a já jsem najednou věděl, že naši starší nelhali, že skutečně někde máme svůj vlastní domov, vlastní život nezávislý na Úkolu, a každý okamžik v tom životě připomíná svítání nad horami. A ten pocit svobody byl tak ohromující, že jsem si najednou uvědomil tíži, která na mě odjakživa doléhala a kterou jsem považoval za neměnnou, břemeno, které se mnou nyní hodlalo odejít i na věčnost. Otočil jsem se a uviděl to břemeno za sebou: byl to můj bratr, který ječel, zmítal se, kopal a žadonil o život.

Celý život jsem byl oblíbenou obětí jeho vrtochů. Byl jsem jeho pravá ruka, a sám jsem žádnou volnou ruku neměl. S tím je ale teď konec, pomyslel jsem si. Stoupal jsem totiž kamsi vzhůru, pryč od světa Smetánky a Úkolovaných. Když jsem Maynarda zahlédl naposledy, zmítal se ve vodě a šátral po něčem, čeho už se nedokázal zachytit, a pak se mi jeho obraz začal před očima rozostřovat, jako když se zčeří vlnky, a jeho křik zanikl v té hlučné prázdnotě, která mě obemykala. A pak byl pryč. Rád bych řekl, že jsem pro něj truchlil nebo že jsem o něm aspoň přemýšlel. Ale nebyla to pravda. Směřoval jsem ke svému cíli a on zase mířil ke svému.

Pak se přede mnou vidiny ustálily a já jsem zaměřil pozornost na svou maminku, která už netančila, ale klečela před nějakým chlapcem. Položila mu ruku na tvář a políbila ho na vlasy, do dlaně mu vtiskla náhrdelník z mušlí a jemně mu kolem něj sevřela prsty jeho vlastní ruky. Pak vstala, zakryla si ústa dlaněmi, otočila se a vyšla ven — a ten chlapec tam stál a hleděl na ni, pak na ni zavolal a rozběhl se za ní, ale vtom zakopl, zůstal ležet s hlavou položenou na předloktí a rozplakal se. Pak znovu vstal a otočil se, tentokrát

tím směrem, kde jsem stál, došel až ke mně, rozevřel dlaň a podal mi náhrdelník. Já jsem si ho od něj vzal a po nesmírně dlouhém čekání jsem se konečně ocitl v cíli své pouti.

2

Celý život jsem chtěl uniknout. V tom jsem nebyl nijak výjimečný, všichni Úkolovaní toužili po tomtéž. Jenže já — na rozdíl od nich, na rozdíl od celého Lockless — jsem k tomu jako jediný měl vhodný nástroj.

Byl jsem zvláštní dítě. Uměl jsem dřív mluvit než chodit, ale přesto jsem byl vždycky spíš zamlklý — raději jsem všechno pozoroval a ukládal si to do paměti. Slyšel jsem ostatní mluvit, ovšem výstižnější by bylo říct, že jsem je viděl mluvit. Jejich slova se totiž přede mnou zhmotňovala jako obrazy, jako řetězce barev, linií, struktur a tvarů, které se mi ukládaly do mysli. A měl jsem zvláštní schopnost: uměl jsem si tyhle vjemy ve vteřině vybavit a převést je zpátky do slov, která tyto obrazy vyvolala.

Ve věku pěti let jsem tak dokázal zazpívat pracovní nápěv, který jsem slyšel jednou jedinkrát, uměl jsem přezpívat všechna jeho zvolání i odpovědi, a ještě jsem k němu vymýšlel vlastní improvizace, což přítomné dospělé uvádělo v radostný úžas. Dával jsem určitým zvířatům vymyšlená jména podle toho, na jakém místě nebo v jakou denní dobu jsem každé z nich zahlédl a co právě dělalo. Tak se jedna srna jmenovala Tráva na jaře, jiná zase Zlomená dubová větev, a podobné to bylo se smečkou psů, před nimiž mě starší tak často varovali. Nevnímal jsem je totiž jako smečku, nýbrž jako množství nezaměnitelných jedinců, třebaže jsem je předtím ani potom nikdy neviděl. Byli pro mě stejně jedineční jako kterýkoliv muž nebo žena, s nimiž jsem se taky viděl jen jednou v životě; i ty jsem si do jednoho pamatoval.

A nikdy mi nikdo nemusel nic vyprávět dvakrát, protože když se třeba někdo zmínil, že se Hanku Powersovi narodila dcera a on pak tři hodiny proplakal, uložilo se mi to do paměti, a stejně tak jsem si zapamatoval, že si Lucille Simmsová na Vánoce ušila nové šaty z pracovního mundúru své matky. Věděl jsem přesně, jak se to semlelo, když tenkrát Johnny Blackwell vytáhl kudlu na svého bratra, a pokud byste mi vyjmenovali všechny předky Horace Collinse a řekli mi, ve kterém místě elmského okresu se narodili, tak bych si to taky zapamatoval. Jane Jacksonová jednou vypočítala všechny svoje ženské předky, od matky přes babičku a tak pořád dál — kdyby se všechny ty ženy chytily za ruce, tak by ten řetěz sahal až k pobřeží Atlantiku — a i ty jsem si zapamatoval. Nebylo proto divu, že když zmizel most a já se řítil vstříc své záhubě a když mě málem pohltil ledový chřtán řeky Goose, tak jsem si uvědomil, že to není má první pouť k těm modrým dveřím.

Už se to kdysi stalo. Bylo mi tenkrát devět let a bylo to den poté, co zajali a prodali mou maminku. Když jsem se toho chladného zimního rána probudil, s naprostou jistotou jsem věděl, že je pryč. Neměl jsem žádný její obrázek, žádnou vzpomínku na loučení, zkrátka vůbec nic, co by mi ji zpřítomnilo. Moje vzpomínka na ni pocházela jakoby z druhé ruky, takže jsem sice najisto věděl, že ji odvedli, ale věděl jsem to podobným způsobem, jako člověk ví, že v Africe jsou lvi, přestože nikdy žádného neviděl. Pátral jsem po nějaké plnohodnotné vzpomínce, ale vyplavaly mi jen útržky. Výkřiky. Prosby — někdo mě o něco prosil. Pronikavý koňský pach. A v oparu, který všechno halil, se občas objevil a zase zmizel tentýž výjev: podlouhlý žlab s vodou. Byl jsem vyděšený nejen proto, že jsem přišel o matku, ale také proto, že jsem byl chlapec, který si pamatoval všechny své uplynulé dny v tak živých barvách a rozmanitých konzistencích, že by se daly jíst a pít. A najednou jsem se s úlekem probudil do nicoty, z níž se nořily jen nejasné přízraky, stíny a výkřiky.

Musím odsud pryč. I tohle se ve mně vynořilo spíš jako pocit než myšlenka. Byla tam bolest, trhlina, někdo mě stahoval z kůže

a já jsem tomu nemohl zabránit. Maminka byla pryč a já musel za ní. A tak jsem si toho zimního rána oblékl hrubou košili a kalhoty, vklouzl jsem do černého kabátu a obul si kotníkové pracovní boty. Vyšel jsem na Ulici, což bylo společné prostranství mezi dvěma dlouhými řadami domků se sedlovými střechami, kde bydleli ti z nás, kteří plnili svůj úkol na tabákových plantážích. Po prašné cestě mezi baráky vířil ledový vítr a šlehal mě do obličeje. Byla neděle, dva týdny po svátcích, asi hodinu před rozedněním. V měsíčním světle jsem viděl, jak z komínů stoupá v bílých obláčkách dým a za domky se ve větru opile klátí holé černé stromy. Kdyby bylo léto, Ulice by už v tuto brzkou ranní hodinu žila obchodováním — lidé na zahrádkách sklízeli mrkve a hlávky zelí, sbírali vejce a směňovali je mezi sebou, nebo je dokonce nosili do hlavního domu na prodej. Byl by tam i Lem a starší kluci, nesli by přes rameno rybářské pruty, usmívali by se a volali na mě: „Pojď s námi k řece, Hi!“ Viděl bych tam Arabellu a jejího bratra Jacka, ještě rozespaleho, ale natěšeného cvrknat kuličky do důlku, který vyhloubili mezi dvěma domky. A Thena, nejprotivnější ženská z celé Ulice, by možná zametala verandu před domem, klepala omšelý koberec nebo se rozčilovala nad tím, jak tenhle nebo tamhleten může být takový hlupák. Jenže ve Virginii byla právě zima a každý, kdo měl trochu rozumu, se choulil uvnitř u ohniště. Takže když jsem vyšel z domku ven, Ulice byla liduprázdná, z žádných dveří nikdo nevykukoval, nikdo mě nechytil za rukáv a nenaplácal mi na zadek s výkřikem: „Co blázníš, vždyť tam venku umrzneš! A kde máš vůbec mámu, ty kluku nezvedená?“

Kráčel jsem po klikaté pěšince směrem k lesu. Zastavil jsem se na místě, odkud na mě ze svého domku nemohl vidět Šéf Harlan. Měl v tom snad prsty právě on? Byl to zdejší vymahač a gorila, příslušník bílé spodiny, který v případě potřeby „vykonával spravedlnost“. Harlan byl prodlouženou rukou otrokářského systému a dohlížel na plantáže, zatímco jeho žena Desi vládla domu. Když jsem si však prošel útržky ve své paměti, Šéfa Harlana jsem mezi

nimi nenašel. Viděl jsem žlab s vodou. Cítil jsem koňský pach. Musím jít do stáje, pomyslel jsem si. Byl jsem si jistý, že tam na mě čeká něco, co jsem nedokázal pojmenovat, něco klíčového, co se týká mé matky, třeba nějaká tajná chodba, která mě k ní dovede. Šel jsem k lesu, řezal do mě zimní vítr a znovu jsem slyšel změt vzdálených hlasů, které se teď kolem mě násobily a v mysli se mi znovu zhmotnily do obrazu: žlab s vodou.

Rozběhl jsem se, co mi moje krátké dětské nohy stačily. Věděl jsem, že se musím dostat do stáje, závisel na tom můj život. Doběhl jsem k bílým dřevěným vratům a zdola tlačil na kovovou západku, až se vrata rozletěla a srazila mě do prachu. Rychle jsem vstal a vběhl dovnitř. Tam jsem spatřil roztroušené střípky svého ranního vidění — koně a dlouhý žlab s vodou. Postupně jsem přistoupil ke každému koni a podíval se mu do očí. Všichni na mě jen tupě zírali. Došel jsem ke žlabu, naklonil se nad něj a zadíval se do inkoustově černé vody. Zase jsem uslyšel ty hlasy. Někdo mě o něco prosil. A pak se v černotě vody zformoval obraz. Viděl jsem Úkolované, kteří kdysi žili v Ulici, ale pak se mi ztratili z očí. Z inkoustové černi začala stoupat modrá mlha, kterou zdola prosvěcoval neznámý zdroj světla. Cítil jsem, jak mě to světlo vtahuje do žlabu. A když jsem se rozhlédl, uviděl jsem, že stáj mizí úplně stejně, jako měl o mnoho let později zmizet most, a já jsem si pomyslel, že tohle je možná význam toho snu: je tu tajná chodba, která mě z Lockless dovede k mamince. Když se však modré světlo rozptýlilo, nespapřil jsem svou matku, nýbrž dřevěný strop domku, ze kterého jsem pár minut předtím odešel.

Ležel jsem na zádech na zemi. Pokusil jsem se vstát, ale ruce i nohy mi poutala taková tíže, jako bych je měl přikované řetězy. Nakonec se mi podařilo vstát a doklopýtat k vyplétanému lůžku, které jsem sdílel s maminkou. V místnosti i na posteli byla ještě silně cítit její vůně a já jsem se ji pokoušel vystopovat ve všech zákoutích své mysli, jenže ačkoliv jsem zřetelně a do nejmenších podrobností viděl každou zatáčku svého krátkého života, moje maminka sejevila

jen jako kouř a mlha. Snažil jsem se vybavit si její tvář, a když se mi to nepodařilo, pomyslel jsem na její ruce, ale viděl jsem jen dým, a když jsem si zkusil vzpomenout, jak mě peskovala nebo mi naopak říkala, jak mě má ráda, všechno bylo zahalené mlhou. Z hřejivé deky paměti se maminka přemístila do studené knihovny faktů.

Unul jsem. A když jsem se téhož dne odpoledne vzbudil, přepadla mě nezvratná jistota, že jsem sám. Od té doby jsem viděl spoustu dětí ve stejné situaci, v jaké jsem se toho dne ocitl já. Viděl jsem sirotky opuštěné a obnažené tváří v tvář živlům světa, viděl jsem, jak někteří propadli záchvatu zoufalství a jiní se ploužili jako tělo bez duše, někteří celé dny proplakali a další se zvláštním způsobem upnuli na přítomný okamžik a řešili jen to, co bylo bezprostředně na pořadu dne. Něco v nich však odumřelo a oni podobně jako chirurgové věděli, že amputaci je třeba provést neprodleně. Takže jsem toho nedělního odpoledne vstal, pořád ještě oblečený v hrubé haleně, kalhotách a pracovních botách, a znovu vyšel ven. Tentokrát jsem zamířil ke skladišti, kde jsem si vyzvedl týdenní přiděl kukuřice i libru vepřového, na které měla moje rodina nárok. Donesl jsem jídlo domů, ale nezůstal jsem tam. Místo toho jsem si vzal sáček s kuličkami, což byl kromě pytle s jídlem a oblečení, které jsem měl na sobě, můj jediný majetek, a znovu jsem vyšel ven a zamířil k poslednímu domku na Ulici. Byl větší než ostatní, stál trochu stranou a bydlela v něm Thena.

Celá Ulice žila jako jedno společenství, jen Thena se všech stranila. Nikdy se neúčastnila vyměňování drbů, nezávazného tlachání ani zpívání písniček. Odpracovala si svou směnu na tabákové plantáži a pak se vrátila domů. Měla ve zvyku hartusit na nás děti, že ji svými hlučnými hrami rušíme, nebo se nečekaně vynořila z domku a se zuřivým výrazem nám hrozila koštětem. Kdyby se tak choval kdokoliv jiný, bylo by to vyvolalo konflikt nebo přinejmenším napětí. Slyšel jsem však, že Thena taková nebyvala vždycky, že kdysi dávno žila přímo na Ulici a měla nejen pět vlastních dětí, ale dělala mámu i všem ostatním capartům z Ulice.

To však bylo v jiné éře, na kterou jsem si nepamatoval. Věděl jsem jen to, že její děti zmizely. Co mi běželo hlavou, když jsem stál před jejími dveřmi s pytlím kukuřičné mouky a kusem masa? Určitě by se našel někdo jiný, kdo by si mě k sobě vzal, někdo, kdo měl kolem sebe rád děti. Na celé Ulici však byla jen jediná osoba, která mohla doopravdy pochopit to utrpení, jež na mě začínalo dopadat. Protože když nám Thena hrozila koštětem, cítil jsem, že je za tím bolest z toho, o co ji připravili, bolest i hněv, který na rozdíl od nás ostatních nehodlala skrývat, a to mi připadalo upřímné a správné. Nebyla to ta nejprotivnější ženská v Lockless, ale ta nejpoctivější.

Zaklepal jsem na dveře, a když nikdo neotvíral a já byl už úplně zkrehlý zimou, vklouzl jsem dovnitř. Pytel s přidělem potravin jsem nechal ležet za dveřmi a vylezl po žebříku na půdu. Tam jsem si lehl a čekal, až se Thena vrátí. Za pár minut se objevila, loupla po mně očima a zamračila se jako vždycky. Pak ale došla k ohništi, rozdělala oheň, sundala z krbové římsy pánev a za chvíli se domkem linula povědomá vůně vepřového masa a kukuřičné podplamenice. Pak se ještě jednou podívala nahoru a utrousila: „Jestli se chceš najíst, tak asi budeš muset slízt dolů.“

Až když jsem žil u Theny rok a půl, dozvěděl jsem se, odkud přesně pochází její hněv. Byla teplá letní noc a já spal na pryčně, kterou jsem měl na půdě, když vtom mě vzbudilo hlasité naříkání. Thena mluvila ze spánku: „To bude dobrý, Johne, to bude dobrý.“ Říkala to tak zřetelně, jako by mluvila k někomu vedle sebe. Když jsem se ale podíval dolů, viděl jsem, že spí. Už jsem se naučil nechat Thenu být a nestarat se o přízraky její minulosti, ale tentokrát jsem měl neodbytný pocit, že se jí ve snu znovu přehrává nějaké staré trápení. Slezl jsem dolů, že ji vzbudím. Bez přestání naříkala a pořád dokola opakovala: „To bude dobrý, Johne, říkám ti, že to všechno bude zas dobrý.“ Chytil jsem ji za rameno a třásl s ní tak dlouho, dokud se s leknutím nevbudila.

Podívala se na mě a rozhlédla se po ztemnělém domku, jako by si nebyla jistá, kde je. Pak přimhouřila oči a znovu se na mě zadívala. Rok a půl už se mi dařilo nebrat si její hněv osobně. K úlevě celé Ulice začala Thenina zahořklost postupem času dokonce slábnout, jako by v ní snad moje přítomnost hojila staré rány. Nebyla to však pravda a poznal jsem to v tom okamžiku, kdy na mě upřela oči.

„Co tu sakra děláš?“ obořila se na mě. „Vypadni odsud, ty malej hajzlíku! Ať už tě tu nevidím!“ Vypotácel jsem se ven a viděl, že se skoro rozednilo. Nad stromy už se rýsovala světlá obruba ze slunečních paprsků. Došel jsem ke starému domku, kde jsem dřív bydlel s maminkou, posadil se na schody a čekal tam, dokud nebyl čas začít Úkol.

V té době mi bylo jedenáct let. Na svůj věk jsem byl malý, ale žádné výjimky se nedělaly, takže jsem musel pracovat stejně jako dospělí chlapi. Měl jsem za úkol zatírat jílem spáry mezi trámy domků, v létě jsem se činil na poli s motykou a na podzim jsem jako všichni ostatní věšel tabákové listy k sušení. Kladl jsem pasti a chytal ryby a staral jsem se o zahrádku, dokonce i poté, co maminka zmizela. Když ale bylo takové vedro jako v ten den, který právě začínal, posílali mě i s ostatními dětmi pro vodu, abychom ji donesli těm, kdo pracovali na poli. Takže toho dne jsem se zařadil do štafety dětí, která se táhla od studny u hlavní budovy až k tabákovým plantážím. Když zazvonil zvon a všichni se odebrali k večěři, nešel jsem zpátky k Theně. Místo toho jsem si našel skrýš v lese, odkud jsem měl dobrý výhled na Ulici. Tou dobou se to na ní hemžilo lidmi, já však upíral oči jen na Thenin domek. Viděl jsem, jak zhruba každých dvacet minut vyšla na zápraží, rozhlédla se na obě strany, jako by čekala návštěvu, a pak zase zašla dovnitř. Když jsem se k domku konečně přiloudal, bylo už pozdě a Thena seděla na židli u postele. Podle dvou prázdných misek na římse u ohniště jsem poznal, že ještě nevečeřela.

Najedli jsme se, a když byl čas uložit se k spánku, otočila se ke mně a chraplavě zašeptala: „John — říkali mu Velkej John — byl

můj mužskej. Jenže umřel na žlutou zimnici. Říkala jsem si, že bys to měl vědět. Musíš pochopit pár věcí, který se týkaj mě, tebe a tohohle místa vůbec.“

Po těch slovech zmlkla a zadívala se do ohniště, kde dohasínaly poslední žhavé uhlíky.

„Snažím se tím moc neužírat. Smrt je přirozená věc, rozhodně přirozenější než tohle všecko tady. Jenže druhá smrt, kterou způsobilo to, že Velkej John umřel, na tý nic přirozenýho nebylo. Byla to vražda.“

Ruch a hluk na Ulici mezitím umlkly a ticho narušoval jen hluboký a rytmický nárek nočního hmyzu. Dveře do domku byly otevřené, aby mohl dovnitř červencový vánek. Thena si z římsy nad ohništěm vzala dýmku, zapálila si ji a začala z ní bafat.

„Velkej John byl zdejší dozorce. Víš, co to znamená, ne?“

„Dohlížel na všechny, co pracovali na poli.“

„Přesně tak,“ přikývla Thena. „Vybrali ho, aby dohlížel na všechny směny na tabákových plantážích. Neudělali z něj dozorce proto, že by byl krutej jako Harlan. Vybrali ho na tu práci proto, že byl nejchytřejší. Byl chytřejší než všichni zdejší běloši dohromady a oni to věděli, byli na něm úplně závislí. Tyhle pole, to nejsou jenom obyčejný pole, Hirame. Jsou srdcem tady toho všeho. Vždyť to tu znáš. Viděl jsi ten přepych, v jakým žijou.“

Věděl jsem, o čem mluví. Panství Lockless se rozkládalo na ploše o tisíci akrů, vykrojené v horském masivu. Rád jsem si tu a tam ukradl chvilku po práci na poli, abych ho celé mohl prozkoumávat, a při těch procházkách jsem objevoval sady plné broskvoní obsypaných chutnými zlatými plody, pšeničná pole vlnící se ve větru nebo kukuřičné stvoly s chomáčky nažloutlých hedvábných vláček, která slibovala zralé klasy. Našel jsem mlékárnu, kovárnu, tesařskou dílnu, sklad ledu a zahrady plné šeríků a konvalinek. Všechno to bylo uspořádané do přesných geometrických tvarů v úchvatné symetrii, nad níž mi tenkrát zůstával rozum stát.

„Je to krásný, co?“ zasmála se Thena. „Jenže všechno to začíná tady na polích, tím, co vidíš v týhle fajfce. A to všechno řídil můj

chlap, Velkej John. Nikdo toho nevěděl o zlatejch listech víc než on, znal všechny fígle pěstování tabáku, jaký si dovedeš představit. Věděl, jak nejlíp vyhrabávat housenky lišaje, který listy se maj odtrhnout a který nechat, prostě všecko. Díky tomu to měl u bílejšch dobrý. Taky proto jsme dostali tenhle pěkněj velkej domek.“

Párkrát bafla z dýmky a pak pokračovala: „S tím, co jsme měli, jsme dobře hospodařili. Příděl jídla, který jsme dostávali navíc, jsme rozdělovali těm, kdo měli málo. John to tak chtěl.“

Na chvíli se odmlčela a já jsem pozoroval světlušky, jak se jako bledě žlutá světélka mihotají na zápraží a občas některá zabloudí dovnitř.

„Svýho chlapa jsem milovala, jenže pak mi umřel a všechno začalo jít z kopce. Krátce po jeho smrti přišla první neúroda. Příští rok zas a několik dalších taky. Kdokoliv tady ti potvrdí, že před takovou pohromou by nás nezachránil ani John. To se sama země vzepřela, proklela bělochy za to, co s ní udělali, za to, jak ji vysáli. Tu a tam ještě najdeš zbytky rudý virginský půdy, ale brzo se to všechno promění v písek. A oni to vědí. Takže když John umřel, rozpoutalo se úplný peklo. Peklo, který potrefilo mě, a tebe taky.“

Často vzpomínám na tvou tetu Emmu. A na tvou mámu. Nikdy na ně nezapomenu. Rose a Emma, to byla dvojka! Měly spolu moc hezkej vztah. A obě hrozně rády tancovaly. Jak říkám, na tyhle dvě v životě nezapomenu. A i když to někdy bolí, tak ty na mámu taky nesmíš zapomenout, Hirame. Nikdy nesmíš zapomenout.“

Mlčky jsem na ni upřel oči, protože teprve v tu chvíli na mě s plnou tíhou dolehlo poznání, že už jsem na maminku zapomněl.

„Já na svoje děťátka nikdy nezapomenu,“ pokračovala Thena. „Všechny je odvedli na dostihovou dráhu, nahnali je do houfu s ostatníma a prodali je. Prodali je úplně stejně, jako se prodávají sudy nacpaný tabákem.“

Po těch slovech Thena sklopila oči a zabořila hlavu do dlaní. Když znovu vzhlédla, měla tváře umáčené od slz.

„Když se to stalo, celý týden a měsíce jsem proklínala Johna, protože mi připadalo, že kdyby zůstal naživu, moje děťátka by tady pořád byly se mnou. Nebyl úžasnej jen v tom, co všechno znal a věděl, ale taky jsem cítila, že by udělal, na co jsem já neměla dost odvahy — pokusil by se tomu zabránit.

Ty mě znáš, Hirame. Víš, jak o mně lidi mluví, ale taky už chápeš, že ve starý Theně je něco pochroumanýho. A když jsem tě tenkrát uviděla na tý půdě, poznala jsem, že se něco podobnýho pochroumalo i v tobě. A asi proto sis mě vybral. Nevím sice, co se ti přitom honilo v tý tvý malý hlavičce, ale vybral sis mě.“

Jen to dořekla, vstala a pustila se do obvyklého večerního úklidu. Vylezl jsem si na půdu.

„Hirame?“ zavolala Thena zdola. Otočil jsem se a viděl, že se na mě upřeně dívá.

„Ano?“ ozval jsem se.

„Já ti nemůžu nahradit mámu. Rose byla krásná a úžasná ženská a měla srdce ze zlata. Nikdy nešířila o ostatních drby a občas bývala i samotářská. Měla jsem ji ráda, a to nejsem zrovna ten typ, co si někoho rychle oblíbí. Nemůžu pro tebe být tím, čím pro tebe byla ona, Hirame. Ale vybral sis mě a já jsem to pochopila. Chtěla jsem ti jenom říct, že jsem to pochopila.“

Ten večer jsem zůstal hodně dlouho vzhůru a upíral zrak na trámy na stropě. Přebíral jsem si v hlavě Thenina slova: *krásná ženská, srdce ze zlata, nešířila drby, bývala samotářská*. Přidal jsem si ty věty ke vzpomínkám, které jsem posbíral od lidí na Ulici. Thena nemohla tušit, jak naléhavě jsem potřeboval tyhle střípky své matky, jež jsem si během let poskládal do portrétu ženy, která podobně jako Velký John existovala ve snech; u mě ovšem vypadala jen jako pouhý dým.

A co můj otec? Co pán Lockless? Poměrně brzy jsem se dozvěděl, kdo je můj otec, protože matka s tím nedělala žádné tajnosti a on taky ne. Čas od času jsem ho zahlédl na koni, jak objíždí svoje pozemky. Když jsme se setkali očima, vždycky zastavil a smekl klo-

bouk na pozdrav. Věděl jsem, že prodal mou matku, Thena mi to každou chvíli připomínala. Jenže jsem byl malý kluk a v otci jsem viděl to, co malí kluci ve svých otcích vídají, ať už je to rozumné, nebo ne — formu, ve které by se časem mohlo utvořit jejich vlastní mužství. Navíc jsem tenkrát teprve začínal chápat, jaká propast dělí Smetánku od Úkolovaných. Viděl jsem, že Úkolovaní, kteří se hrbí na plantážích a starají se o tabák od přesazování prvních sazenic až po pěstování listů do sudů, vedou mizerný život, zatímco příslušníci Smetánky, kteří bydlí v hlavním sídle celého panství Lockless, mají život úplně jiný. A právě proto, že jsem to věděl, pro mě bylo zcela přirozené, že jsem ke svému otci vzhlížel jako k symbolu lepšího života plného nádhery a hojnosti. Také jsem věděl, že mám nahoře v tom bílém domě bratra, který žije v přepychu, zatímco já dřu na poli. Přemýšlel jsem, jakým právem on vede zahálčivý život, když já jsem odsouzený vykonávat Úkol. Cítil jsem, že musím najít nějaký způsob, jak se pozdvihnout na vyšší úroveň, dostat se na nějakou pozici, kde bych mohl prokázat svoje vlastní kvality. Přesně tenhle pocit jsem měl v onu osudovou neděli, kdy se můj otec objevil na Ulici.

Thena měla zrovna lepší náladu než obvykle — seděla na verandě a nepeskovala ani neodháněla malé děti, které běhaly okolo. Já jsem byl právě vzadu na pozemku mezi poli a Ulicí a prozpěvoval jsem si písničku:

*Ó Pane, ty znáš bídu mou,
ó Pane, ty znáš bídu mou,
nikdo nezná mou bídu tak jako můj Bůh,
nikdo neví nic, vše zná jen můj Bůh.*

Zpíval jsem jednu sloku po druhé, po bídě jsem zpíval o dřině, po dřině o naději, po naději o svobodě. Když jsem se dostal ke zvolání, změnil jsem hlas, aby to znělo jako volání předáka na poli, zazpíval jsem to odvázně a přepjatě. Když jsem zpíval odpověď, napodoboval

jsem hlasy lidí kolem sebe a imitoval jednoho po druhém. Všichni starší z toho mívali obrovské povyražení a jejich radost rostla s každou slokou, čekali, až je zmíním úplně všechny a nikoho nevynechám. Toho dne jsem si ale starších nevšímal. Pozoroval jsem bělocha, který seděl na hřebci jménem Tennessee. Měl klobouk naražený hluboko do čela, a když projížděl kolem mě a slyšel můj pěvecký výkon, věnoval mi uznalý úsměv. Byl to můj otec. Sundal si klobouk, vyndal z kapsy kapesník a otřel si čelo. Pak si klobouk znovu nasadil, sáhl pro něco do kapsy a hodil mi to. Já jsem to jednou rukou chytil a přitom jsem z něj nespouštěl oči. Dlouho jsme tam jen tak stáli a dívali se na sebe. V zádech jsem cítil napětí, které zavládlo mezi dospělými — obávali se, aby mě Šéf Harlan nepotrestal za mou troufalost. Otec se však jen usmíval, pak na mě kývl a odjel.

Napětí polevilo, já jsem se vrátil k Theně do domku a vyšplhal do své komůrky na půdě. Vytáhl jsem z kapsy minci, kterou mi otec hodil, a zjistil jsem, že je to měďák s hrubými nepravidelnými hranami. Na přední straně byl portrét nějakého bělocha a vzadu byl vyobrazený kozel. Projížděl jsem tam na půdě prsty po nerovném okraji mince a měl jsem pocit, že jsem konečně našel svou cestu, svůj žeton, lístek k odchodu z plantáže a z Ulice.

Stalo se to další den, chvíli po večeři. Podíval jsem se z půdy dolů, abych viděl, s kým Thena mluví, a uviděl jsem Desi a Harlana, jak jí tlumeným hlasem něco říkají. Báł jsem se o ni. Sice jsem Desi ani Harlana nikdy neviděl rozhněvané, ale stačilo mi, co jsem slyšel vyprávět. Mezi lidmi se povídalo, že Šéf Harlan kdysi zastřelil jednoho muže za to, že použil špatnou motyku, a že Desi jednou sešvihala bičem nějakou dívku v mlékárně. Thena upírala oči do země a občas přikývla. Když Desi s Harlanem odešli, zavolala si mě dolů.

Mávla ke dveřím a vyrazili jsme spolu na pole, kde nás nemohl nikdo špehovat. Bylo už dost pozdě a já jsem cítil, jak chlad noci pomalu vráží klín do hutného letního vzduchu. Byl jsem plný napjatého očekávání. Měl jsem pocit, že vím, co se chystá, a když jsem

slyšel noční chór hmyzu a dalších šelestů, připadalo mi, že příroda zpívá ódu na mou velkolepou budoucnost.

„Hirame, já vím, čeho všeho si všímáš. A vím, že zvládáš tenhle drsnej život líp než leckdo dospělej. Jenže ono bude hůř.“

„Chápu,“ řekl jsem.

„Bílí mi přišli oznámit, že na poli končíš, že půjdeš nahoru do domu. Jenže já chci, aby sis uvědomil, že to doopravdy není tvoje rodina, Hirame. Nesmíš zapomenout, kdo jsi, nesmíme zapomenout jeden na druhýho. Povolali nás nahoru, oba, chápeš to? Nás. Viděla jsem ten trik, kterým jsi dostal svýho tátu, viděla jsem to stejně jako všichni ostatní a přiznávám, žes mě taky dostal. Jenže teď mám jít nahoru a starat se o tebe, takže si nejspíš začneš myslet, žes mě před něčím zachránil. Jenže ve skutečnosti jsi mě akorát dostal pod jejich bedlivej dozor.

Tady dole máme svůj vlastní svět — vlastní způsob, jak si povídáme, jak se smějeme, i když uznávám, že zrovna já často nedělám jedno ani druhý. Ale aspoň si můžu vybrat, co budu dělat. Ten výběr sice za moc nestojí, ale je to tady naše. Tam nahoře, u nich... tam to bude jiný.

Musíš si dávat pozor, synku. Buď na sebe opatrněj a nezapomeň, co jsem ti říkala. Není to tvoje rodina. To už spíš já, jak tu stojím, jsem tvoje máma, než je ten běloch na koni tvůj táta.“

Pokoušela se mi otevřít oči, chtěla mě varovat před tím, co přijde. Jenomže mou zvláštní schopností byla mimořádná paměť, ne moudrost. Takže když pro mě druhý den přišel Roscoe, otcův osobní sluha se dvěma bradami a vlídným úsměvem, musel jsem se hodně ovládat, abych skryl obrovské vzrušení. Procházeli jsme kolem tabákových plantáží, kde dělníci zpívali:

*Až přijdeš do nebe, slib, že na mě vzpomeneš,
na mě a na padlou duši mou,
na mě a na bídnou, padlou duši mou.*

Minuli jsme obilná pole, přešli přes zelený trávník a prošli květinovou zahradou. Odtamtud jsem spatřil, jak se na kopci tyčí veliký bílý dům, hlavní sídlo Lockless. Zdálo se mi, že září tak jasně jako samo slunce. Když jsme přišli blíž, hltal jsem očima kamenné sloupoví, podloubí i zdobené půlkruhové okno nad hlavním vchodem. Všechno to vypadalo velkolepě. Zamrazilo mě při pomyslení, že tenhle dům patří mně. Náležel mi přece podle pokrevního zákona. Byla to pravda, ale v jiném smyslu, než jsem se domníval.

Roscoe se ohlédl a mně připadlo, že když viděl moje rozzářené oči, maličko se ušklíbl. „Jdeme tudy,“ ukázal pryč od hlavních dveří, k úpatí kopce, na kterém dům stál. Všiml jsem si, že v kopci jsou zabudované dveře, které vedou do tunelu vyhloubeného pod domem. Vešli jsme do nich, a když jsme procházeli tunelem, z postranních dveří na nás vykukovali další sloužící a zdravili Thenu a Roscoea. Někteří pak zase zmizeli v postranních chodbách. Byli jsme v labyrintu pod hlavním domem, který připomínal spletité bludiště podzemních nor.

Zastavili jsme se před jedněmi dveřmi, Roscoe je otevřel a mně v tu chvíli došlo, že tady budu bydlet. V pokojíku byla jen postel, stůl, umyvadlo, váza a ubrus. Nebyla tu žádná půda, žádný sklep. A nebylo tu ani žádné okno. Roscoe zůstal stát přede dveřmi a já vedle něj. Thena pomalu položila na zem svou tašku s věcmi. Nezpouštěla ze mě oči a já jsem v jejím upřeném pohledu četl, co mi předtím neustále opakovala: *Tohle není tvoje rodina*. Po chvíli ale pohled odvrátila a řekla Roscoeovi: „Vezmeš ho nahoru?“ Roscoe mi položil ruku na rameno a provedl mě Norami až dozadu, kde jsme po schodišti vystoupali nahoru a ocitli se před nějakou zdí. Roscoe někde něco zmáčkl, stěna se odsunula a my jsme ze tmy vstoupili do prostorného pokoje ozářeného světlem a plného knih.

Stál jsem tam jako omráčený — ta záplava světla, pach terpenýnu, modro-zlaté perské koberce na naleštěných podlahách, to všechno bylo úchvatné, ale nejvíc mě ohromily knihy. Sice jsem knihy znal, na Ulici bylo pár lidí, kteří uměli číst a měli v domku

staré časopisy nebo zpěvníky, ale nikdy jsem neviděl takové množství knih pohromadě — police s knihami lemovaly všechny stěny a sahaly až ke stropu. Snažil jsem se ze všech sil, abych na ně příliš okatě nezářal. Věděl jsem, co se může stát barevným, když se začnou příliš zajímat o svět za hranicemi Virginie.

Odvrátil jsem pohled od knih a spatřil svého otce. Byl ležérně oblečený jen v košili a vestičce, seděl v rohu pokoje a sledoval střídavě mě a Roscoea. Otočil jsem se a v druhém rohu jsem uviděl sedět bílého chlapce, který byl o něco málo starší než já. Nějaká pokrevní intuice mi okamžitě napověděla, že je to můj bratr. Otec zlehka mávl rukou a Roscoe pochopil, že má odejít. Otočil se na patě, jako by plnil vojenský povel, a opět zmizel za posuvnou zdí. Já jsem zůstal v pokoji sám se svým otcem Howellem Walkerem a se svým bratrem. Oba si mě zvědavě prohlíželi. Strčil jsem ruku do kapsy, nahmatal měďák a přejel prstem po jeho nerovné hraně.